

MUSEOVIRASTO

MIKKELI MOISIO LATOKALLIO JA MOISIONPELTO

rautakautisen polttokalmiston ja asuinpaikan
tarkastus

Pirjo Uino

10.5.2010

Tarkastuksen aihe ja taustaa

Ympäristötarkastaja Raija-Leena Heino (Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut) otti 3.12.2009 yhteyttä Museovirastoon ja ilmoitti, että Mikkelin Latokalliossa oli vanhan farmarisäiliön varkauden yhteydessä öljyä joutunut maaperään kallion kaakkoissivustalla, joka on muinaismuistolain rauhoittamaa aluetta. Säiliö näkyy Eeva-Liisa Schulzin vuonna 1993 ottamassa kaivauskuvassa (neg. 93755, Museovirasto, Arkeologian kuva-arkisto). Maahan päässeen öljyn määrä ei ollut tiedossa. Alkualetuksena oli, että maata jouduttaisiin kuorimaan noin 40 m²:n alueelta. Museoviraston intendentti Pirjo Uino sattui olemaan Mikkelissä työmatkalla ja saattoi käydä katsomassa vahinkopaikkaa. Raija-Leena Heino laati 4.12.2009 muistion siihenastisten tapahtumien kulusta.

Museovirasto ilmoitti asianosaisille sähköpostilla, että Latokallion kupeella tulee ennen pilaantuneen maan poistoa tehdä tarkastusluontoinen arkeologinen tutkimus, mikä voi tapahtua roudan sulamisen jälkeen aikaisintaan huhti-toukokuussa. Tarkastuksessa määritettäisiin myös mahdollinen jatkotutkimustarve. Sovittiin, että asiaan palataan keväällä, kun lumet ovat sulaneet. Museoviraston käynnin yhteyteen pyrittäisiin saamaan paikalle samanaikaisesti myös ympäristökonsultti ottamaan maanäytteitä. Metsähallitus voi puhdistuttaa pilaantuneen alueen vasta Museoviraston suorittamien tutkimusten jälkeen.

ELY-keskuksen edustaja ilmoitti, että kohde on sisällytetty ympäristöhallinnon Maaperän tilan tietojärjestelmään. Kohde on varustettu järjestelmässä merkinnällä Arvioitava tai puhdistettava. Kyseisellä kiinteistöllä on käyttörajoite. Merkinnästä järjestelmään on tiedotettu kiinteistön omistajalle.

Museovirasto tarkasti paikan 10.5.2010. Tarkastuksessa olivat läsnä seuraavat henkilöt:

Risto Kaassalmi, Metsähallitus

Terho Ylönen, Metsähallitus

Mikko Rautio, Etelä-Savon ELY-keskus

Kalle Eskelinen, Ramboll Finland Oy

Mikko Penttinen, Ramboll Finland Oy

Raija-Leena Heino, Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut

Päivi Kankkunen, Museovirasto

Esa Mikkola, Museovirasto

Pirjo Uino, Museovirasto

Arkeologiset havainnot 10.5.2010

Tarkastuksen tekivät virkатыönä Museoviraston arkeologian osaston intendentti Pirjo Uino sekä tutkija Esa Mikkola ja tutkija Päivi Kankkunen. Viimeksi mainitut suorittavat käytännön työn eli pilaantuneen maa-alueen prospektoinnin.

Kuvassa näkyy öljyn pilaama alue, joka ulottuu ihmisten kohdalta osaksi peltotien risteykseen asti. Varastettu tynnyri oli rinteessä kuivurin vasemmalla puolella. Mikko Rautio seisoo tynnyrin paikalla ja Rambollin konsultti katsoo paikkaa. Kuvan ulkopuolella oikealla on vihreä varasto. Kuvattu kaakosta. Kuva: Päivi Kankkunen/Museovirasto.

Latokallion kalmistoaluetta on kallion eri puolilla, mutta aiemmin tehdyt tutkimukset eivät ole ulottuneet kallion kaakkoisivulle, nykyisen kuivurin ja ison varaston tienoille. Kalliosta kaakkoon kaivettu osa Moisionpellon asuinpaikasta on puolestaan aivan vahinkoalueen lähituntumassa. Asuinpaikan rakenteet (mm. tulisijat) ulottuivat vuoden 1993 tutkimuksen mukaan silloisen kaivausalueen reunoille, ja osa jatkui kaivamattomalle alueelle – todennäköisesti jopa varastorakennuksen alle.

Öljyvahinkoalueen todettiin ulottuvan kalliorinteen edustalta alas kaakkoon, varsin lähelle vuonna 1993 kaivettua koekaistaa. Kovaksi poljettu maaperä viettää kuivurin ja kallion

edustalta loivasti kohti varastoa ja peltoa reunustavaa tietä. Huhtikuussa pelastuspalvelu oli levittänyt alueelle turpeita imemään maassa olevaa öljyä.

Aluksi paikalla kokeiltiin metallinilmaisimen käyttöä tarkoituksena saada signaaleja metalliesineistä, jotka voisivat paljastaa kalmiston olemassaolon myös tällä alueella. Metallinilmaisimien antoi tiheästi signaaleja, osaksi ehkä myös siksi, että pilaantuneen maan tuntumassa kallion alapuolella oli hylättyinä isokokoisten maatalouskoneiden metalliromua. Tarkistetut signaalit osoittautuivat pullonkorkeiksi yms. Koska alueella oli niin paljon uudempaa metalliroskaa, ei metallinilmaisimesta ollut hyötyä kalmiston ulottuvuuden selvityksessä.

Tarkempi maastotarkastelu osoitti, että kuivurin eteen on tuotu täyttömaata sen päätyovelle johtavaa ramppia varten. Alueen eri puolille tehdyissä koekuopissa (30 x 30 cm) oli ylimpänä keskimäärin runsaan 20 cm:n vahvuinen täytemaakerros, joka sisälsi pullonkorkkeja, lasinsirpaleita ja muuta roskaa. Kyseisen kerroksen alla oli noin 10 cm:n vahvuinen kerros soraa. Vasta tämän alla, noin 30 cm:n syvyydestä alkaen tuli vastaan koskematon maata, joko soraa tai silttiä. Alueella on siis noin 30 cm liikuteltua maata, mutta alempana varaston kulmalla peltomaakerros oli vielä tätäkin paksumpi. Mahdollisia merkkejä muinaisjäänöksestä, kalmistosta tai asuinpaikasta, voi löytyä täytemaa- ja peltomultakerroksen alapuolelta.

Rambollin edustajat ottivat alueelta maanäytteitä pilaantuneen maan horisontaalisten rajojen selvittämiseksi. Tulosten pohjalta laaditaan kunnostussuunnitelma.

Rambollin konsultti ottaa maanäytteitä. Kuva Päivi kankkunen/Museovirasto.

Jatkotoimet

Koska mahdolliset arkeologiset löydöt ja rakenteet sijaitsevat täytemaa- ja peltomultakerroksen alapuolella, Museovirasto edellyttää, että pilaantuneen maan poisto tapahtuu Museoviraston valvonnassa, koska alustavan tiedon mukaan kunnostussuunnitelma vaatii maan poistoa em. kerroksia syvemmältä. Valvontaan tarvitaan yksi tai kaksi arkeologisen koulutuksen saanutta FM-tasoista tutkijaa. Mikäli toimenpiteen yhteydessä po. kerrostuman alta paljastuu kiinteitä muinaisjäännoiksiä, paikalla on toteutettava arkeologinen kaivaus ennen kuin pilaantuneet maat voidaan poistaa pohjia myöten. Tutkimuskustannuksista vastaa muinaismuistolain (295/63) 15 §:n nojalla hankkeen toteuttaja.

Helsingissä 26.5.2010

Pirjo Uino

intendentti, Museovirasto, Arkeologian osasto, Tutkimus- ja suojeluyksikkö
PL 913, 00101 Helsinki, pirjo.uino@nba.fi; puh. 09 – 4050 9265

Vihreän varaston edustalla henkilöt vasemmalta: Esa Mikkola, Pirjo Uino, Risto Kaassalmi, takana Terho Ylönen. Kuva Päivi Kankkunen/Museovirasto.